

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อรับการถ่ายโอนอำนาจในการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสารเพื่อใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยซึ่งประกอบด้วย เรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล การกระจายการศึกษา, หลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจทางการศึกษา การจัดการศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่างหลักเกณฑ์และวิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าเป็นสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบลตามกฎหมายกำหนดไว้

(โกวิทย์ พวงงามและปรีดี โชติช่วง, 2543 : 9)

สำหรับเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะกล่าวถึงในบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ รายได้รายจ่ายและบทบาทหน้าที่ของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 โดยการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้โอนบรรดางบประมาณทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสภาตำบลตามประกาศจัดตั้งในครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 จำนวน 617 แห่ง และปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 6,745 แห่ง (โกวิทย์ พวงงาม, 2543 : 171)

2. ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามแนวนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น (โกวิทย์ พวงงามและปรีดี โชติช่วง, 2543 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

2.1 เป็นองค์กรในการบริหารจัดการพัฒนาตำบลให้เป็นไปตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการบริหารกิจการของตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2 เป็นหน่วยปฏิบัติและประสานงานทรัพยากรระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยราชการและหน่วยเอกชนอื่น ๆ

2.3 เพื่อเป็นเวทีประชาธิปไตยของประชาชนในการเลือกสมาชิกท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการงบประมาณ รายได้ ทรัพย์สินและการระดมทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีความสามารถทำงานรับใช้ท้องถิ่นอย่างเต็มกำลัง และก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้นในท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงาน และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.5 เป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบการทำงานและการใช้สิทธิถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใสตามบทบาทหน้าที่ในการเลือกตั้ง กำกับควบคุม ตรวจสอบ และถอดถอนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส

3. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการนำเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

3.1 โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิก 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน

3.2 โครงสร้างฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหาร 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้งและปลด องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

4. หน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

4.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลในการบริหารกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

4.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล

4.4 เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

4.4.1 บริหารงานกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล

4.4.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.4.3 รายงานผลปฏิบัติงานและการใช้เงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4.4.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุม ฟังประชุมสามัญและวิสามัญ

สรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและฝ่ายบริหารหรือคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยฝ่ายบริหารจะทำหน้าที่บริหารงานตำบลจัดทำแผนพัฒนา ฝ่ายสภาเป็นฝ่ายควบคุมตรวจสอบและออกกฎ เช่นเดียวกับการบริหารประเทศ คือมีฝ่ายรัฐบาลบริหารประเทศและรัฐสภาที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบ แต่ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้จำกัดแต่หน้าที่ของฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น ยังมีหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาตำบลอีกประการหนึ่ง ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

5. อำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตามมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542) ยังมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติ

กำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งสามารถแบ่งตามประเภทได้ดังนี้

5.1 อำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

5.1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

5.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

5.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

5.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

5.1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

ของท้องถิ่น

5.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

5.2 อำนาจหน้าที่ที่อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

5.2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

5.2.2 ให้มีน้ำและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

5.2.3 ให้มีและรักษาทางระบายน้ำ

5.2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และ

สวนสาธารณะ

5.2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

5.2.6 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

5.2.7 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมในครอบครัว

5.2.8 การคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สิน อันเป็นสาธารณะสมบัติของ

แผ่นดิน

5.2.9 หาประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

5.2.10 การผังเมือง

5.3 อำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี ดังนี้

- 5.3.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน
- 5.3.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 5.3.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- 5.3.4 การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 5.3.5 การสาธารณสุขการ
- 5.3.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 5.3.7 การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน
- 5.3.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5.3.9 การจัดการศึกษา
- 5.3.10 การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ด้อยโอกาส

5.3.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

- 5.3.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 5.3.13 การจัดให้มีการบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 5.3.14 การส่งเสริมกีฬา
- 5.3.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

- 5.3.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 5.3.17 การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 5.3.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 5.3.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 5.3.20 การจัดให้มีและควบคุม สุสาน และฌาปนสถาน
- 5.3.21 การควบคุมการตัดไม้เถื่อน
- 5.3.22 การจัดให้มีการควบคุมการฆ่าสัตว์
- 5.3.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย

โรงแรมสรรพ และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

- 5.3.24 การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5.3.25 การผังเมือง
- 5.3.26 การขนส่ง การวิศวกรรมจราจร
- 5.3.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 5.3.28 การควบคุมอาคาร
- 5.3.29 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหน้าที่ที่ต้องทำ หน้าที่ที่อาจจัดทำ
และหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนล้วนเป็นไปเพื่อพัฒนาตำบลให้ประชา
ชนอยู่ดี กินดี มีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง และเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการจาก
รัฐอย่างทั่วถึง แต่หน้าที่ทั้งหมดที่กล่าวมาองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการได้ดีแค่ไหน
ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่มากมายที่จะต้องดำเนินการ หรือให้บริการประชาชน
ดังที่กล่าวมา ในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะ
ทำหน้าที่หรือบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ดีแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการบริหาร
คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ (ชงชัย สันติวงษ์, 2543 : 53)

เงินที่นำมาใช้ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเงินที่เกิดจากรายได้ขององค์
การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีที่มาของรายได้จากหลายแหล่งดังระบุในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116
ตอนที่ 114 ก (2542 : 13-20) ดังนี้

6.1 รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บเอง และรัฐจัดเก็บให้และ
จัดสรรให้ตามสัดส่วน ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องถิ่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมรถ
ยนต์และล้อเลื่อนและภาษีธุรกิจเฉพาะฯลฯ

6.2 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นเงินอุดหนุนตามโครงการของหน่วยราชการ หรือโครง
การเฉพาะกิจอื่น ๆ

6.3 รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่น ๆ ได้แก่รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การ
บริหารส่วนตำบล รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เงินและ
ทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ เป็นต้น

6.4 รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.5 รายได้จากเงินกู้ ซึ่งอาจกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคล แต่จะกู้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบล และต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้จากเงินภาษีอากร เงินอุดหนุนจากรัฐ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด และรายได้จากเงินกู้ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมและบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และในปัจจุบันรัฐเพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่กับภารกิจที่ท้องถิ่นดำเนินการ อีกทั้งรัฐได้เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบการใช้จ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า เป็นไปตามภารกิจจริงและมีความโปร่งใสหรือไม่ ได้อีกด้วย

7. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีมากมายหลายอย่าง เพื่อดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย แต่เมื่อพิจารณาแล้วสามารถแบ่งรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ 2 ลักษณะที่ ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว และคณะ (2543 : 7) ดังนี้

7.1 รายจ่ายประจำ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนใช้สอย และค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

7.2 รายจ่ายเพื่อการพัฒนา เช่น รายจ่ายในโครงการต่าง ๆ ค่าสิ่งก่อสร้างและที่ดิน เป็นต้น

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ว่าจะเป็นรายจ่ายประจำหรือรายจ่ายเพื่อพัฒนาจะต้องเป็นไปตามระเบียบและเป็นไปตามแผนงบประมาณประจำปีที่ได้จัดทำขึ้น

การกระจายอำนาจทางการศึกษา

มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2543 : 2) กล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา หมายถึง การที่อำนาจการตัดสินใจการดำเนินงานต่าง ๆ กระจายจากส่วนกลางไปยังหน่วยงานรองลงไป มี 2 ลักษณะ คือแบบมอบอำนาจ หมายถึงการมอบอำนาจการตัดสินใจบางส่วนให้แก่หน่วยงานรองลงไปตัดสินใจ และการกระจายอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ คือหน่วยงานย่อยมีความเป็นเบ็ดเสร็จในการตัดสินใจในการบริหารและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติการกิจของตนเอง มีอิสระในเชิงบริหารและการจัดการ ส่วนกลางควบคุมเชิงกฎหมายหรือเชิงนโยบายเท่านั้น ในทางการศึกษาการกระจายอำนาจมีลักษณะของการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในการบริหารและการจัดการจาก

ส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สามารถตัดสินใจในระดับหน่วยงานปฏิบัติได้ได้แก่เขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา (สมศักดิ์ คลประสิทธิ์, 2544 : 2)

ประเวศ วะสี (2544 : 14) ได้อธิบายว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค ชุมชนท้องถิ่น และสอดคล้องกับคนทุก ๆ คนของแต่ละจังหวัด รวมถึงการกระจายอำนาจถึงจังหวัดด้วยกรม กอง ในส่วนกลางปรับสถานะเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนจังหวัด

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา ให้องค์กรบุคคลและประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนมากขึ้นให้การบริหารมีความคล่องตัว โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาและให้การจัดการศึกษาแต่ละระดับมีเอกภาพ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2536 : 3)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา หมายถึง การมอบอำนาจในการปฏิบัติงานการศึกษาจากส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ลงไปสู่ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น หรือเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ให้คณะบุคคลและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสนองตอบความต้องการจากท้องถิ่น อีกทั้งทำให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

หลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา

รอบสัน และแมทธิวส์ (Robson and Maththevs, 1995 : 13-15 อ้างถึงใน พิณสุดา สิริธรรังสี และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์, : 8) ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในหลายประเทศไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวใช้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศทำให้ขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

2. จากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การกระจายอำนาจทางการศึกษาจะช่วยตอบสนองความแตกต่างดังกล่าวได้ ทั้งยังสามารถระดมทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาในขณะเดียวกันก็เป็นการกระจายการลงทุนทางการศึกษาทางหนึ่งด้วย

3. การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นรากฐานการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการกระจายอำนาจทางการศึกษานั้นให้โอกาสประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการจัดการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “การจัดการศึกษาของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน”

4. การกระจายอำนาจช่วยลดช่องว่างระหว่างท้องถิ่นหรือภูมิภาคในประเทศนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

5. จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การกระจายตัวของประชากร ทำให้เกิดความต้องการการบริการทางการศึกษาที่หลากหลายยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้อง และตอบสนองความต้องการและความเร่งด่วนของแต่ละท้องถิ่น และแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกระจายอำนาจทางการศึกษาจึงเป็นหนทางที่จะส่งเสริมการตอบสนองดังกล่าวได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

6. การกระจายอำนาจทางการศึกษาก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษา การให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเป็นสิ่งที่รัฐควรส่งเสริม

7. การกระจายอำนาจทางการศึกษาเป็นการเสริมสร้างความสามารถให้กับท้องถิ่น อันหมายถึงการให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสามารถในการกำหนดชีวิตของตนเองและชุมชนของตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

8. การกระจายอำนาจเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ อันจะนำไปสู่อุดมการณ์ทางประชาธิปไตยสู่ระบบและโครงสร้างที่ใกล้ชิดกับประชาชนได้มากกว่า โปร่งใสกว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมและมีโอกาสในการตรวจสอบได้มากกว่าระบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา

เมื่อหลายฝ่ายเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการกระจายอำนาจทางการศึกษา จึงให้มีการผลักดันให้จัดทำกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาขึ้น และในที่สุดได้มีกฎหมายแม่บทที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาขึ้น 3 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราช

บัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังรายละเอียด

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กล่าวถึงสาระเกี่ยวกับการกระจายอำนาจดังนี้

มาตรา 43 ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเอง

มาตรา 81 รัฐต้องให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 282 รัฐต้องให้อิสระกับท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง

มาตรา 284 การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐต้องออกกฎหมายการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิในการจัดการศึกษา ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระเกี่ยวกับการกระจายอำนาจดังนี้

มาตรา 9(2) ให้มีการกระจายอำนาจลงไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 9(6) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 39 ให้กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง

มาตรา 41 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับได้ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา 42

มาตรา 42 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง การจัดการศึกษาเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องดำเนินการตามมาตรา 16(9) ซึ่งจะดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากฎหมายแม่บททั้ง 3 ฉบับมีเจตนารมณ์ที่จะกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณและการบริหารทั่วไป และหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีความพร้อมและมีความต้องการที่จะจัดการศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้โดยการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเองหรือรับโอนการจัดการศึกษาจากรัฐมาดำเนินการ แต่ทั้งนี้ต้องผ่านการประเมินความพร้อมจากกระทรวงศึกษาธิการเสียก่อน

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจังหวัดที่มีเขตดินแดนติดต่อกับมาเลเซีย ตั้งอยู่ทางใต้สุดของประเทศไทยประกอบด้วยจังหวัดนราธิวาส ยะลาและปัตตานี มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน อาชีพหลักของประชาชนคือการทำเกษตร การประมงและการปศุสัตว์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีความแตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับขนบธรรมเนียมประเพณีประเทศมาเลเซีย ซึ่งรายละเอียดของทั้ง 3 จังหวัด มีดังนี้

จังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู ติดกับประเทศมาเลเซีย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางรถยนต์ประมาณ 1,149 กิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดปัตตานี ในเขตอำเภอสายบุรี อำเภอไม้แก่นและอำเภอไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทย และประเทศมาเลเซีย ทิศใต้ติดต่อกับรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดยะลา ในเขตอำเภอบันนังสตา มีพื้นที่ประมาณ 4,475.43 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมดทางแถบทิศตะวันตก

เฉียงใต้จรดเทือกเขาสันกาลาคีรีซึ่งเป็นแนวกันพรหมแดน ไทย – มาเลเซีย ลักษณะพื้นที่ที่จะมีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทย และราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือแม่น้ำบางนรา แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำสุโขทัย

จังหวัดนราธิวาส แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอตากใบ อำเภอสุโขทัย – ลก อำเภอสุโขทัยปาดิ อำเภอแว้ง อำเภอสุคีริน อำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอเรือเสาะ อำเภอระแง อำเภอบาเจาะ อำเภอช้าง และอำเภอเจาะไอร้อง ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม นิยมใช้ภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็น “ภาษามลายูท้องถิ่น” อาชีพหลักคือการทำเกษตร เช่น การทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว สวนผลไม้ต่าง ๆ การทำนา การประมง และการเลี้ยงสัตว์ (การปกครอง, 2544 : 1)

จังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตั้งอยู่ฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออก ติดอ่าวไทยระหว่างเส้นรุ้งที่ 06 องศา 35 ลิปดา ถึง 06 องศา 52 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 01 ลิปดาถึง 101 องศา 45 ลิปดาตะวันออก เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีพรมแดนทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1,100 กิโลเมตร มีเนื้อที่จังหวัดประมาณ 1,940.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,212,723 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27 ของภาคและร้อยละ 0.4 ของประเทศ จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก เป็นอันดับสองของภาคใต้ รองจากจังหวัดภูเก็ต จังหวัดปัตตานี มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จดอ่าวไทย ทิศตะวันออก จดอ่าวไทย ทิศใต้ ติดอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา และเขตอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ทิศตะวันตก ติดอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานีนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 80.6 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 19.63 นับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ ร้อยละ 0.21 ทำให้ความเชื่อ ความศรัทธา และค่านิยมของประชาชนดังกล่าวเป็นไปตามแนวทางและ บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม (การปกครอง, 2544 : 2)

จังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 5-7 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100-102 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางรถไฟสายใต้ 1,039 กิโลเมตร และตามถนนเพชรเกษมสายเก่า 1,395 กิโลเมตร หรือสายใหม่ 1,084 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4,521.007 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2.8 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ของพื้นที่ภาคใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี ทิศใต้

ติดต่อกับรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนราธิวาส และรัฐเปรักประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

ในปี 2544 จังหวัดยะลา มีพุทธศาสนิกชน 93,321 คน (ร้อยละ 22.74) จำนวนวัด 40 แห่ง อิสลาม 339,050 คน (ร้อยละ 76.58) จำนวนมัสยิด 404 แห่ง จำนวนโบสถ์ 6 แห่ง (อำเภอเมือง, อำเภอเบตง) คริสต์ศาสนิกชน 4,086 คน พราหมณ์ 127 คน ฮินดู 1,029 คน และอื่น ๆ 5,403 คน (ร้อยละ 0.68) (การปกครอง, 2544 : 3)

วิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักเกณฑ์และวิธีประเมิน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 1) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาดังนี้

1. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณาด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1.1 ด้านความพร้อม
- 1.2 ด้านความเหมาะสม
- 1.3 ด้านความต้องการภายในท้องถิ่น

2. หลักเกณฑ์ในการประเมินความพร้อม

2.1 องค์ประกอบด้านความพร้อม พิจารณาจาก

2.1.1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ตามระดับชั้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด และสามารถนำมาใช้บริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กระทรวงกำหนด

2.1.2 ศักยภาพการบริหารงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และงบประมาณที่จัดเก็บได้ มีประสิทธิภาพและสามารถระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาเหมาะสมกับสภาพความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น

2.1.3 แผนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องนำเสนอความพร้อมด้านงบประมาณ ด้านบุคคล ด้านการควบคุมพัฒนาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงกำหนด

2.2 องค์ประกอบด้านความเหมาะสม

องค์ประกอบด้านความเหมาะสมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาจาก

2.2.1 ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนสถานศึกษาของในทุกสังกัดกับจำนวนประชากรในวัยเรียนจากข้อมูลการจัดทำแผนแหล่งทรัพยากรทางการศึกษา (Educational Mapping) โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

2.2.2 ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม และการเดินทางของนักเรียน

2.2.3 ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่น หรือภาคเอกชน

2.2.4 ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.5 ความเหมาะสมด้านอื่นที่เห็นว่ามีสำคัญต่อพื้นที่นั้น ๆ ได้แก่ ให้การสนับสนุนของชุมชน เอกชน สถานประกอบการในท้องถิ่น

2.3 องค์ประกอบด้านความต้องการภายในท้องถิ่น

2.3.1 ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุนให้จัดการศึกษา ซึ่งอาจได้ข้อมูลจากการสำรวจหรือประชาพิจารณ์

2.3.2 ความเห็นของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะจัดการศึกษาเห็นชอบให้ดำเนินการ

2.3.3 ความเห็นของกรรมการสถานศึกษาและคณะครูในกรณีที่จะมีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับของสถานศึกษานั้น

3. วิธีการประเมิน

3.1 การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมตามที่กระทรวงกำหนดซึ่งสนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

3.2 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะขอจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับอื่น ความประสงค์ต่อคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดหรือกระทรวง

3.3 ให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัด หรือกระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน จำนวนไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย

3.3.1 ผู้แทนสำนักงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
จังหวัด หรือผู้แทนกระทรวง

3.3.2 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชนในท้องถิ่นที่สนใจการศึกษา

3.4 คณะกรรมการประเมินทำการประเมินและสรุปผลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดหรือพิจารณาให้ความเห็นชอบให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันยื่นความประสงค์

3.5 สำนักงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัดหรือ
กระทรวง แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยจัดทำเป็นประกาศ

3.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดผ่านการประเมิน สามารถจัดการ
ศึกษาในระดับและประเภทที่ผ่านการประเมินได้ โดยกำหนดในประกาศให้เริ่มจัดการศึกษาให้
เหมาะสมกับช่วงเวลาที่ดำเนินการของสถานศึกษานั้น ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประสงค์จะรับถ่ายโอนการจัดการศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับดังกล่าวในเขตองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับการ
ศึกษาและชุมชน ความเห็นของกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนการ โอนทรัพย์สิน
บุคลากร ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบทางราชการ ด้านบุคลากรให้เป็นไปตามความสมัครใจ

3.7 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความ
พร้อมที่กระทรวงกำหนดให้สามารถยื่นความประสงค์ขอรับการประเมินความพร้อมได้อีก ทั้งนี้
ต้องมีระยะห่างกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับแต่คณะกรรมการมีมติ

4. ในกรณีที่จะต้องให้มีการปฏิบัติใดหรือต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ให้สำนักงานการ
ศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ในส่วนที่นอกเหนืออำนาจคณะกรรมการ
การศึกษาการศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดให้กระทรวงเป็นผู้ดำเนินการ

เกณฑ์การประเมินกรณีขอจัดใหม่

1. เกณฑ์ประเมินด้านความพร้อม

ข้อ 1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ตามลำดับขั้นขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและ
มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ตามลำดับชั้นของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บไม่ต่ำกว่าจำนวน
12 ล้านบาท

ระดับที่ 2 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้จำนวน 12-20
ล้านบาท

ระดับที่ 3 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้มากกว่าจำนวน
20 ล้านบาท

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สัดส่วนในการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและ
มาตรฐาน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดงบประมาณบริหารการศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 10 ของ
งบประมาณที่จัดเก็บได้

ระดับ 2 จัดงบประมาณบริหารการศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 10-20 ของ
งบที่จัดเก็บได้ประมาณ

ระดับ 3 จัดงบประมาณบริหารการศึกษามากกว่าร้อยละ 20 ของ
งบประมาณที่จัดเก็บได้

ข้อ 2 ศักยภาพการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ
และงบประมาณที่จัดเก็บได้ มีประสิทธิภาพและสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาเหมาะสม
กับสภาพความพร้อมและความร้องการของท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีแผนการบริหารและแผนการติดตามการใช้งบประมาณด้านการ
จัดการศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีแผนการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้
งบประมาณ

ระดับ 2 มีแผนการบริหารงบประมาณและแผนการติดตามการใช้
งบประมาณในการจัดการศึกษาครบถ้วนตามภารกิจ

ระดับ 3 มีแผนการบริหารงบประมาณและแผนติดตามการใช้งบประมาณ
ในการจัดการศึกษาครบถ้วนตามภารกิจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามการใช้งบประมาณ
อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบ
ประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

ระดับที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบ
ประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บรรลุผลตามเป้าหมาย

ระดับที่ 3 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบ
ประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บรรลุผลตามเป้าหมายและส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่
ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 3 แผนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเสนอความ
พร้อมด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการประกันการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และด้าน
ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีแผนการจัดการศึกษาที่แสดงให้เห็นความพร้อมในด้านงบประมาณ
ด้านบุคลากร ด้านการประกันและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ด้านอาคารสถานที่ และด้านครุ
ภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 มีความพร้อมด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร

ระดับที่ 2 มีความพร้อมในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุครุภัณฑ์

ระดับที่ 3 มีความพร้อมในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุครุภัณฑ์

มีแผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และมีความพร้อมที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 มีแผนการควบคุม กำกับ และติดตามการดำเนินการ โดยมี
บุคลากรรับผิดชอบชัดเจน

ระดับที่ 2 มีแผนการควบคุม กำกับ และติดตาม และนิเทศการดำเนินงาน
ตามแผน

ระดับที่ 3 มีแผนการควบคุม กำกับ และติดตาม และนิเทศการดำเนินงาน
จนบรรลุตามแผน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ชัดเจน ปฏิบัติตามปฏิทินกำหนด บรรลุตามเป้า
หมายที่ต้องการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนางาน
การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์
การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นน้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนสถานศึกษา

ระดับที่ 2 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์
การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นน้อยกว่าร้อยละ 50-79 ของจำนวนสถานศึกษา

ระดับที่ 3 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์
การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นน้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนสถานศึกษา

2. เกณฑ์ประเมินด้านความเหมาะสม

ข้อที่ 1 ความเหมาะสมกับสัดส่วนสถานศึกษาในทุกสังกัดกับจำนวนประชากรใน
วัยเรียนในเขตพื้นที่

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จำนวนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับในพื้นที่กับจำนวนประชา
กรในวัยเรียนจากข้อมูลการทำแผนที่แหล่งทรัพยากรทางการศึกษา (Educational Mapping)

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ได้เข้าเรียน ในสถานศึกษาในเขต
พื้นที่

ระดับที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ได้เข้าเรียนทุกระดับชั้น ทั้งสถาน
ศึกษาในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่

ระดับที่ 3 นักเรียนบางส่วนในเขตพื้นที่ได้เข้าเรียนทุกระดับชั้น ทั้งสถาน
ศึกษาในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่

ข้อที่ 2 ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม และการเดิน
ทางของนักเรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ การเดินทางของนักเรียนสะดวกทุก
ฤดูกาล

ระดับที่ 2 ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบบางส่วน และอีกบางส่วนเป็นพื้นที่ป่าเขา
หรือราบลุ่มเป็นแหล่งน้ำขวางกั้น การเดินทางของนักเรียนลำบากบางฤดูกาล

ระดับที่ 3 ลักษณะพื้นที่เป็นป่าเขาสูงหรือเกาะแก่งเป็นส่วนใหญ่ มีภูเขา

หรือแหล่งน้ำขวางกั้น การเดินทางของนักเรียนไม่สะดวกทุกฤดูกาล

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ลักษณะของเส้นทางคมนาคม

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ลักษณะของเส้นทางเป็นถนนลาดยางตลอด ใช้พาหนะเดินทางได้ทุกชนิด

ระดับที่ 2 ลักษณะของเส้นทางเป็นถนนลาดยาง ถนนลูกรัง และเดินเท้า บางส่วนใช้พาหนะเดินทางได้ทุกชนิด

ระดับที่ 3 ลักษณะของเส้นทางเป็นถนนลูกรัง และเดินเท้าบางส่วน การเดินทางใช้พาหนะเดินทางได้บางชนิด

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ระยะทางในการเดินทางของนักเรียนส่วนใหญ่

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ระยะทางในการเดินทางของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 ก.ม.

ระดับที่ 2 ระยะทางในการเดินทางของนักเรียนส่วนใหญ่ 1-3 ก.ม.

ระดับที่ 3 ระยะทางในการเดินทางของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เกิน 3 ก.ม.

ขึ้นไป

ข้อที่ 3 ผลกระทบการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่น หรือภาคเอกชน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ระยะความห่างระหว่างสถานศึกษาของหน่วยงานที่จัดอยู่เดิมหรือสถานศึกษาของเอกชนกับสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 อยู่ห่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ น้อยกว่า 3 ก.ม.

ระดับที่ 2 อยู่ห่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ 3-5 ก.ม.

ระดับที่ 3 อยู่ห่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ มากกว่า 5 ก.ม.

ข้อที่ 4 ความเหมาะสมด้านอื่นที่สำคัญต่อพื้นที่นั้น ๆ ได้ เช่น การให้การสนับสนุนของชุมชน ท้องถิ่น เอกชน สถานประกอบการในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น เอกชน และสถานประกอบการ ในการขอจัดการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาจากความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ได้รับความร่วมมือสนับสนุนน้อยกว่า ร้อยละ 60

ระดับที่ 2 ได้รับความร่วมมือสนับสนุนร้อยละ 60-80

ระดับที่ 3 ได้รับความร่วมมือสนับสนุนมากกว่า ร้อยละ 80

3. เกณฑ์ประเมินด้านความต้องการของท้องถิ่น

ข้อ 1 ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งในเขตบริการของสถานศึกษา ส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุนให้จัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่เห็นด้วยกับการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ประชาชนจำนวนน้อยกว่า ร้อยละ 60 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 2 ประชาชนจำนวนร้อยละ 60-80 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 3 ประชาชนจำนวนมากกว่า ร้อยละ 80 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ข้อ 2 ความเห็นของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประสงค์จะจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เสียงส่วนใหญ่ของสภาให้ความเห็นชอบในการจัดการศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ไม่เห็นชอบให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 2 เห็นชอบให้จัดการศึกษาและจัดงบประมาณสนับสนุนบางส่วน

ระดับที่ 3 เห็นชอบให้จัดการศึกษาและจัดงบประมาณสนับสนุนในทุกด้าน

ตามความต้องการของสถานศึกษา

เกณฑ์การประเมินขอรับการถ่ายโอน

1. เกณฑ์การประเมินด้านความพร้อม

ข้อ 1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดเก็บได้ตามลำดับชั้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ตามลำดับชั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้ต่ำกว่าจำนวน

12 ล้านบาท

ระดับที่ 2 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้จำนวน
12-20 ล้านบาท

ระดับที่ 3 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้มากกว่า
จำนวน 20 ล้านบาท

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สัดส่วนการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและ
มาตรฐาน

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 จัดงบประมาณบริหารการศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 10 ของงบ
ประมาณที่จัดเก็บได้

ระดับที่ 2 จัดงบประมาณบริหารการศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 10-20 ของงบ
ประมาณที่จัดเก็บได้

ระดับที่ 1 จัดงบประมาณบริหารการศึกษามากกว่าร้อยละ 20 ของงบ
ประมาณที่จัดเก็บได้

ข้อ 2 ศักยภาพการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาที่รับสนับสนุนจากรัฐและ
งบประมาณที่จัดเก็บได้ มีประสิทธิภาพและสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาเหมาะสม
กับสภาพความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีแผนการบริหารและแผนการติดตามการใช้งบประมาณด้านการจัด
การศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 มีแผนการบริหารงบประมาณในการจัดการศึกษาครบถ้วนตาม
ภารกิจ

ระดับที่ 2 มีแผนการบริหารงบประมาณและแผนติดตามการใช้งบประมาณ
ในการจัดการศึกษาครบถ้วนตามภารกิจ

ระดับที่ 3 มีแผนการบริหารงบประมาณและแผนติดตามการใช้งบประมาณ
ในการจัดการศึกษาครบถ้วนตามภารกิจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามการใช้งบประมาณอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบ
ประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

ระดับที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บรรลุผลตามเป้าหมาย

ระดับที่ 3 ผลการดำเนินการตามแผนการบริหารและติดตามผลการใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ บรรลุผลตามเป้าหมายและส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 3 แผนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเสนอความพร้อมด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน ด้านอาคารสถานที่ และด้านครุภัณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีแผนการจัดการศึกษาที่แสดงให้เห็นความพร้อมในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐาน ด้านอาคารสถานที่ และด้านครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 มีความพร้อมด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร

ระดับที่ 2 มีความพร้อมด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร และด้านวัสดุครุภัณฑ์

ระดับที่ 3 มีความพร้อมด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร ด้านวัสดุครุภัณฑ์มีแผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และมีความพร้อมที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 มีแผนการควบคุม กำกับ และติดตามการดำเนินการ โดยมีบุคลากรรับผิดชอบชัดเจน

ระดับที่ 2 มีแผนการควบคุม กำกับ และนิเทศการดำเนินงานตามแผน

ระดับที่ 3 มีแผนการควบคุม กำกับ และนิเทศการดำเนินงานจนบรรลุตามแผน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ชัดเจน ปฏิบัติตามปฏิทินกำหนด บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์ การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นน้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนสถานศึกษา

ระดับที่ 2 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์ การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นกว่าร้อยละ 50-79 ของจำนวนสถานศึกษา

ระดับที่ 3 สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน โดยผ่านเกณฑ์ การประเมินมาตรฐานของหน่วยงานนั้นมากกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนสถานศึกษา

2. เกณฑ์การประเมินด้านความเหมาะสม

ข้อ 1 ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ ศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ไม่เคยจัดการศึกษาระดับใดมาก่อน

ระดับที่ 2 เคยจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา

ระดับที่ 3 เคยจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ระยะเวลาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการศึกษาใน ช่วงที่ผ่านมา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 เคยจัดการศึกษามาแล้วน้อยกว่า 2 ปี

ระดับที่ 2 เคยจัดการศึกษามาแล้ว 2-3 ปี

ระดับที่ 3 เคยจัดการศึกษามาแล้วมากกว่า 3 ปีขึ้นไป

ข้อ 2 ความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาในด้าน ต่าง ๆ ให้แก่สถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้ แก่สถานศึกษา มีความเหมาะสม ความพร้อมตามความต้องการของท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาค้ำกว่าหรือเท่ากับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรอยู่เดิม

ระดับที่ 2 จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรอยู่เดิม

ระดับที่ 3 จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรอยู่เดิม

ข้อ 3 ความเหมาะสมด้านอื่นที่สำคัญต่อพื้นที่นั้น ๆ ได้ เช่น การให้การสนับสนุนของชุมชนท้องถิ่น เอกชน สถานประกอบการในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนท้องถิ่น เอกชนและสถานประกอบการในการขอจัดการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาจากความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ได้รับความร่วมมือสนับสนุนน้อยกว่า ร้อยละ 60

ระดับที่ 2 ได้รับความร่วมมือสนับสนุน ร้อยละ 60

ระดับที่ 3 ได้รับความร่วมมือสนับสนุนมากกว่า ร้อยละ 60

3. เกณฑ์การประเมินด้านความต้องการของท้องถิ่น

ข้อ 1 ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งในเขตบริการของสถานศึกษา ส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุนให้จัดการศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ประชาชนจำนวนน้อยกว่า ร้อยละ 60 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 2 ประชาชนจำนวน ร้อยละ 60-80 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 3 ประชาชนจำนวนมากกว่า ร้อยละ 80 เห็นด้วยที่ให้จัดการศึกษา

ข้อ 2 ความเห็นของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประสงค์จะจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เสียงส่วนใหญ่ของสภาให้ความเห็นชอบในการจัดการศึกษา

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ไม่เห็นชอบให้จัดการศึกษา

ระดับที่ 2 เห็นชอบให้จัดการศึกษาและจัดงบประมาณสนับสนุนบางส่วน

ระดับที่ 3 เห็นชอบให้จัดการศึกษาและจัดงบประมาณสนับสนุนในทุกด้าน

ตามความต้องการของสถานศึกษา

ข้อ 3 ความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษา ในกรณีที่จะมีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในการ
ถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัด

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 กรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะมีการถ่ายโอน

ระดับที่ 2 กรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยที่จะมีการถ่ายโอน

ระดับที่ 3 กรรมการสถานศึกษาทุกคนเห็นด้วยที่จะมีการถ่ายโอน และ

พร้อมให้การสนับสนุนต่อไป

ตัวบ่งชี้ที่ 2 คณะครูในสถานศึกษานั้น เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในการถ่ายโอน
ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับคุณภาพ

ระดับที่ 1 ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการถ่ายโอน

ระดับที่ 2 ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการถ่ายโอนและมีครูบางส่วน

พร้อมที่จะอยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับที่ 3 ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการถ่ายโอน และพร้อมที่จะไป

อยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มี
ต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา ไว้ดังนี้

อารี วากะมะ และคนอื่น ๆ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำ
นโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นโดยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติ
กรณีศึกษาดำบลเกาะแก้ว และตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบ
ว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ให้การยอมรับและรับรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล และเห็น
ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิผลในระดับปานกลาง ปัจจัยสำคัญที่มี
อิทธิพลต่อความสำเร็จของนโยบายคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร การสนับสนุนจาก
องค์กรอื่นในระดับสูง และโครงสร้างที่เหมาะสม และพบว่าประชาชนที่ไปเลือกตั้งสมาชิกองค์กร
บริหารส่วนตำบลจะเลือกตัวบุคคลมากกว่านโยบาย

กชกร รักษาสรณ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของ
คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัยพบว่า คณะ
กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ

ปานกลาง และมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเพียงพอและควรส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนให้มากขึ้น

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาทั่วไปและการช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน กอปรกับทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ขาดประสบการณ์และความรู้ในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณให้ในการจัดการศึกษาน้อยและเห็นว่าปัญหาการศึกษาไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรมีส่วนร่วมดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนควรสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้มีตัวแทนสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการ โรงเรียนโดยตำแหน่งและควรจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่เห็นว่าไม่ควรมีหน้าที่จัดการศึกษาเพราะเห็นว่ามีโรงเรียนของรัฐและเอกชนแล้ว

3. เพื่อให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดฝึกอบรมสัมมนาบทบาทด้านการศึกษาของสมาชิกและควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้ชัดเจน และควรตั้งกลุ่มสนใจช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของท้องถิ่น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควรมีบุคลากรด้านการศึกษาเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

สมโภช จันทรวงศ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการกระจายอำนาจทางการจัดการศึกษาไปถึงระดับชุมชนของโรงเรียนมีลักษณะการกระจายอำนาจไปยังชุมชน โดยผ่านตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ได้แก่การศึกษาสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาเพื่ออาชีพของชุมชน การวางแผนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานในทุกขั้นตอนมากขึ้นแตกต่างกัน

ฉิ่ง บัวบาน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพัทลุง” ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดได้เพราะขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ทางการจัดการศึกษา แต่จะสนับสนุนในเรื่องงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน วัสดุครุภัณฑ์และการจัดกิจกรรมทางการเรียน
2. การส่งเสริมศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นพิเศษในทุกด้าน ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชน โดยร่วมกับองค์กรอื่นและควรเป็นผู้ประสานให้มีการจัดกลุ่มเรียนการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอและทั่วถึง
3. การส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนโดยการใช้หอกระจายข่าวที่จัดอย่างมีประสิทธิภาพ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านสามารถใช้ประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรประชาชน และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น การอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ครอบคลุมภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ